

طراحی و تدوین نظام جامع ورزش حرفه‌ای کشور

محمد احسانی^۱، مجتبی امیری^۲، حسن قره‌خانی^۳

تاریخ دریافت: ۹۰/۰۳/۲۹

تاریخ پذیرش: ۹۰/۰۷/۱۶

چکیده

توسعه ورزش حرفه‌ای در کشورمان نیازمند چشم‌اندازی بلند مدت است؛ به همین دلیل برنامه‌ریزی جامع که در آن قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای ورزش حرفه‌ای شناسایی شده، بر اساس آن چشم‌انداز و راهبردهای مناسب طراحی و تدوین می‌شود، بسیار ضروری می‌نماید. این تحقیق با هدف طراحی و تدوین نظام جامع ورزش حرفه‌ای انجام شده است. بدین منظور پس از انجام مطالعات تطبیقی ورزش حرفه‌ای در کشورهای آمریکا، استرالیا، انگلستان و ژاپن و با استفاده از تجزیه و تحلیل SWOT، سیستم‌های پشتیبانی نرم (منابع انسانی، منابع مالی، جنبه‌های حقوقی و قانونی و نهادهای ورزش حرفه‌ای) و سیستم‌های پشتیبانی سخت (امکانات و سخت‌افزار ورزشی و تجهیزات ورزشی) بررسی شد. روش تحقیق از نوع اکتشافی و استنباطی با تکیه بر مطالعات تطبیقی بود. جامعه آماری شامل تمامی استادان تربیت بدنی دانشگاه‌های تهران و برخی استادان مدیریت بود که ۳۰ نفر از آن‌ها به صورت تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند. از آنجا که اطلاعات مورد نیاز از نخبگان و متخصصان با استفاده از روش ترکیبی (روش کتابخانه‌ای، تکنیک دلفی، مراجعه به خبرگان و پرسشنامه محقق ساخته با پایایی ۰/۸۶) گردآوری و در نهایت، با استفاده از روش SWOT تجزیه و تحلیل شد، کفایت تعداد نمونه تحقیق از سوی مشاوران آماری تأیید شد. پس از شناسایی عوامل چهارگانه (قوت و ضعف، فرصت و تهدید) برای اولویت‌بندی آن‌ها در هر کدام از ماتریس‌ها از روش آماری فریدمن استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد ورزش حرفه‌ای در بیشتر مؤلفه‌های سیستم‌های پشتیبانی نرم و سخت مورد بررسی در وضعیت بحرانی قرار دارد و نقاط ضعف و تهدیدات فراوانی پیش روی این بخش از ورزش قرار دارد. با توجه به اینکه این تحقیق به بررسی و شناسایی جنبه‌های داخلی و خارجی تأثیرگذار بر ورزش حرفه‌ای پرداخته است، نتایج آن می‌تواند تأثیر مثبتی بر این بخش از ورزش داشته باشد.

کلیدواژه‌های فارسی: ورزش حرفه‌ای، سیستم‌های پشتیبانی نرم، سیستم‌های پشتیبانی سخت، تجزیه و تحلیل SWOT.

مقدمه

ورزش نیز مانند دیگر عرصه‌های اجتماعی برای ماندگاری باید همواره در رشد و توسعه خویش بکوشد و ابعاد و زوایای خویش را بسط و گسترش داده، تثبیت و تقویت کند (۱). ورزش حرفه‌ای در جریان رشد و توسعه طبیعی تربیت بدنی و ورزش در جهان پا به عرصه وجود گذاشت و اندک اندک تمامی اذهان را به خود مشغول ساخت و به‌عنوان صنعت یا حرفه‌ای که می‌توان از طریق آن به درآمدزایی روی آورد مورد توجه همگان قرار گرفت (۲). ورزش حرفه‌ای به فعالیت‌های ورزشی و سازمان یافته‌ای گفته می‌شود که به‌صورت رتبه‌مند و هدفمند، به‌منظور کسب درآمد برای توسعه ارزش‌های اقتصادی و اجتماعی انجام می‌شود (۳).

تلاش برای بهبود و استفاده مؤثر و کارآمد از منابع گوناگون چون نیروی انسانی، سرمایه، مواد، انرژی و اطلاعات، هدف تمامی مدیران سازمان‌های اقتصادی، صنعتی و مؤسسات خدماتی است. از آنجائیکه یکی از اهداف اصلی باشگاه‌ها و مؤسساتی که به ورزش حرفه‌ای می‌پردازند کسب سود و درآمد است لذا در دنیا باشگاه‌ها و مؤسسات نیز به‌عنوان سازمان‌های اقتصادی و تأثیرگذار بر اقتصاد کشور به عوامل یاد شده توجه زیادی دارند (۴).

وجود ساختار سازمانی مناسب، روش‌های اجرایی کارآمد، تجهیزات و ابزار کار سالم، فضای کار متعادل و از همه مهم‌تر نیروی انسانی واجد صلاحیت و شایسته از ضروریاتی می‌باشند که برای نیل به اهداف ورزش حرفه‌ای باید مورد توجه مدیران قرار گیرد.

هر چه از سطح ورزش پرورشی به سمت ورزش حرفه‌ای پیش می‌رویم از پیچیدگی‌های بیشتری برخوردار می‌گردیم و نقش علم و تجربیات جهانی در این زمینه و مهم‌تر از همه برنامه و تفکر برنامه‌ای بیشتر اهمیت می‌یابد (۳). ورزش حرفه‌ای اوج پیشرفت ورزشی به شمار می‌آید و در این عرصه از شمار ورزشکاران (بازیگران) کاسته شده و به شمار تماشاگران افزوده می‌شود و در واقع مستعدترین و توانمندترین افراد به این سطح از ورزش رسیده و به آن از دریچه حرفه می‌نگرند (۵).

با توجه به پیچیدگی‌های روز افزون موضوع ضروری می‌نماید رشد و توسعه این ورزش در چارچوب یک نظام جامع یا برنامه کلان با استفاده از تجربیات نوین موجود در دستور کار قرار بگیرد. از این رو تمایل به رشد و توسعه در عرصه ورزش خواسته و ناخواسته ما را به ورزش حرفه‌ای پیوند زده و ناچار می‌سازد سازو کارهای ایجاد و توسعه آن را با توجه به قواعد و الزاماتی که دارد محقق سازیم.

مهم‌ترین الزام دستیابی به این ورزش که بالا ترین و کامل ترین سطح در توسعه ورزش به شمار می‌آید برخورداری از یک چارچوب و نظام منطقی و عقلانی است که بر پایه آن چیرستی،

چرایی و چگونگی تحقق بخشیدن به آن را تبیین نماید. نظام جامع توسعه ورزش حرفه‌ای همان چارچوب منطقی و عقلانی است که در بر دارنده ادبیات و مفاهیم پایه مورد نیاز، بیان رسالت و فلسفه وجودی ورزش حرفه‌ای و تقسیم کار برای توسعه آن، اهداف، رویکردها و راهبردها و برنامه‌های عملیاتی است (۶).

امروزه با حاکمیت یافتن نگرش سیستمی و رویکرد راهبردی در تمامی عرصه‌های توسعه و مدیریت توسعه تمامی کشورها و سازمان‌ها برای دستیابی به توسعه معنی دار و پایدار به تدوین سندها و برنامه‌های راهبردی در قالب تدوین نظام جامع روی آورده‌اند؛ با توجه به تدوین «سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور» و ضرورت تدوین جامع دیگر اجزاء و عناصر آن، تدوین نظام جامع ورزش حرفه‌ای کشور به‌عنوان یکی از چهار عرصه توسعه ورزش ضروری و اجتناب ناپذیر به نظر می‌رسد (۳، ۶).

برای توسعه ورزش حرفه‌ای باید چهارچوب و مبنایی عقلانی وجود داشته باشد که بتواند تمامی فعالیت‌های این عرصه را به‌صورت یکپارچه و هماهنگ سازماندهی کند و با مدیریت کارآمد و اثربخش اهداف مورد نظر را محقق نماید؛ از این رو مدیریت نظام ورزش حرفه‌ای که وظیفه تحقق بخشیدن به اهداف و توسعه این ورزش (برنامه‌ریزی، سازماندهی، هدایت و رهبری و نظارت و کنترل) را در کشور عهده‌دار است و در چارچوب نظام ارزشی حاکم بر توسعه ورزش حرفه‌ای در کشور (جهت‌گیری‌ها، اولویت‌ها و باید و نبایدهای ورزش حرفه‌ای) در پی دستیابی به اهداف مورد نظر است، مبنای شکل دادن به رسالت و چشم‌انداز و اهداف استراتژیک نظام ورزش حرفه‌ای کشور به شمار می‌آید. تحقق همگی این اهداف نیز در گرو برخورداری از شناخت عقلانی و درست از وضعیت موجود و ارائه استراتژی‌ها و راهکارهای اساسی برای دستیابی به وضعیت مطلوب است (۶).

تنها تحقیق قابل توجه در کشور در خصوص ورزش حرفه‌ای مطالعاتی است که در چارچوب تدوین نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور درباره ورزش حرفه‌ای و نسبت آن با ورزش پرورشی، همگانی و قهرمانی انجام شده است. از طرف دیگر، چون ورزش حرفه‌ای در کشور ما ورزشی نوپا به شمار می‌آید؛ نیازمند استفاده از تجربیات جهانی و مطالعات تطبیقی هستیم؛ بنابراین در این تحقیق چهار کشور آمریکا، انگلیس، استرالیا و ژاپن که در زمینه ورزش حرفه‌ای صاحب نام‌اند در نظر گرفته شده‌اند.

شیوه مطالعه بر اساس مدل مطالعه و تدوین طرح، بررسی سیستم‌های پشتیبانی نرم (محیط حقوقی و قانونی، منابع انسانی، منابع مالی و نهادها) و سیستم‌های پشتیبانی سخت (امکانات و زیرساخت‌های فیزیکی و تجهیزات ورزشی) است؛ زیرا برای انجام هر فعالیت توسعه‌ای بیش از

هر چیز به قانون، انسان کارآمد و اثربخش، پول و سرمایه، سازمان و نهاد، امکانات و زیرساخت‌های عمومی و اختصاصی نیاز است.

مطالعات حقوقی در کشورهای مورد مطالعه نشان می‌دهد حوزه قوانین و مقررات ورزش حرفه‌ای حوزه‌ای نوپاست و نخستین قانون ورزشی در سال ۱۹۷۲ پیشنهاد شده است. در آغاز، تفکیکی میان ورزش حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای وجود نداشت، ولی به تدریج ورزش نیز حرفه‌ای برای کسب درآمد تلقی شد و ورزشکاران حقوق و درآمدهای قابل توجهی دریافت و کسب می‌کردند که مقایسه آن‌ها با دیگر مشاغل اجتماعی را در پی داشت و این مقایسه نیز مباحثی مانند کیفیت جبران خسارت در ورزش‌های حرفه‌ای، عمر محدود ورزشکار و ضرورت آینده نگری، سرمایه‌گذاری مخاطره‌آمیز یا شرط‌بندی و مانند آن را در کانون توجه همگان قرار داد. همچنین، کیفیت تدوین قرارداد و مسائل حقوقی آن مطرح شد. از سوی دیگر، به سبب رقابتی بودن بازار و رقابت نهادهای ورزش در دو عرصه ورزش و تجارت، ورزش حرفه‌ای به عنوان صنعت شناخته شد و ظرافت‌ها و پیچیدگی‌هایی پیدا کرد که متناسب با آن‌ها نیز قوانین و مقررات خاص خود را طلب می‌کرد (۳).

مطالعات مربوط به نهادهای ورزشی در کشورهای مورد مطالعه نشان می‌دهد مهم‌ترین نهاد در ورزش حرفه‌ای در این کشورها سازمان لیگ حرفه‌ای است که به صورت مؤسسه‌ای تجاری به ثبت رسیده، توسط هیئت مدیره اداره می‌شود. مالکیت این سازمان بیشتر از آن حامیان مالی و باشگاه‌های سهام‌دار یا عضو آن است که زیر نظر فدراسیون‌های مربوط در کشور فعالیت می‌کنند. در ذیل فدراسیون و سازمان لیگ، باشگاه‌های قرار دارند که از دو جنبه رقابتی به ورزش حرفه‌ای می‌نگرد: یکی صرفاً ورزش، البته به صورت حرفه‌ای برای کسب درآمد و دیگری تجارت و فعالیت‌های اقتصادی. نحوه نظارت فدراسیون‌ها بر سازمان لیگ از طریق تصویب اساسنامه و تأیید قوانین و مقررات سالانه سازمان لیگ از سوی فدراسیون‌هاست که البته بدین معنی نیست که تمامی برنامه‌ها و فعالیت‌های این سازمان‌ها زیر نظر فدراسیون‌هاست. نحوه نظارت سازمان لیگ بر باشگاه‌ها از طریق موظف کردن آن‌ها به ارائه مجموعه‌ای مکتوب شامل سیاست باشگاه در خصوص موضوعات مختلف در آغاز هر سال به سازمان لیگ است (۷).

در مورد نیروی انسانی از آنجا که سازمان‌های لیگ و باشگاه‌ها همگی به دنبال افزایش بهره‌وری، کارآمدی و فعالیت اثربخش هستند؛ از این رو توسعه نیروی انسانی و نیروی انسانی توسعه‌یافته نیز همواره در کانون توجه آن‌ها قرار دارد؛ به همین سبب توجه به عوامل مؤثر در توسعه و بالندگی نیروی انسانی نیز از دغدغه‌های سازمان لیگ و باشگاه‌ها به شمار می‌آید؛ از جمله این عوامل می‌توان به ثبات قدم در تقویت نیروی انسانی، تغییر آمادگی از طریق تعدیل

رفتار و ... اشاره کرد (۸).

حمایت‌های مالی، پخش تلویزیونی، فروش بلیت و فعالیت‌های تجاری از مهم‌ترین و رایج‌ترین روش‌های تأمین منابع مالی و کسب درآمد برای سازمان لیگ و باشگاه‌هاست و علاوه بر آن‌ها می‌توان از نقل و انتقال بازیکنان و قائل شدن امتیاز ویژه برای افراد در ورزشگاه‌ها نام برد. در پاره‌ای از موارد نیز می‌توان از کمک‌های دولتی برای تقویت باشگاه‌ها و توسعه ورزش در کشورها استفاده کرد (۹).

بیشترین حجم پرداخت‌ها و تخصیص منابع مربوط به نیروی انسانی است و علاوه بر آن ایجاد، نگهداری و بهبود ورزشگاه‌ها و تجهیزات مورد نیاز، زیرساخت‌های عمومی و اختصاصی ورزش چرخه‌ای نیز از موضوعات بسیار مهم و قابل توجه است (۹).

روش‌شناسی پژوهش

برای به‌دست آوردن تحلیلی جامع از وضعیت ورزش حرفه‌ای کشور باید به چهار سؤال مهم پاسخ داده می‌شد: ۱- مهم‌ترین قوت‌های ورزش حرفه‌ای کدام‌اند؟ ۲- ضعف‌های موجود ورزش حرفه‌ای چیست؟ ۳- فرصت‌های موجود پیش روی ورزش حرفه‌ای کدام‌اند؟ ۴- تهدیدهایی که ورزش حرفه‌ای با آن‌ها روبرو خواهد شد کدام‌اند؟

برای پاسخ دادن به سؤالات بالا باید از مطالعات تطبیقی استفاده می‌شد. بدین منظور ورزش حرفه‌ای چهار کشور آمریکا، انگلستان، استرالیا و ژاپن بررسی شد. سپس، با استفاده از تجزیه و تحلیل SWOT وضعیت قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای ورزش حرفه‌ای در سیستم‌های پشتیبانی نرم (نیروی انسانی، منابع مالی، جنبه‌های حقوقی و قانونی و نهادهای ورزش حرفه‌ای) و سیستم‌های پشتیبانی سخت (امکانات ورزشی و تجهیزات ورزشی) مشخص شد.

برای بررسی وضعیت ورزش حرفه‌ای کشور از پرسشنامه محقق‌ساخته (با آلفای کرونباخ ۰/۸۹) استفاده شد. برای توصیف اطلاعات به‌دست آمده از روش‌های آمار توصیفی (شاخص‌های پراکندگی، جداول و نمودارها و ...) و برای تعیین رتبه و اولویت‌ها از روش آماری فریدمن استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-15 تجزیه و تحلیل شدند.

روش گردآوری اطلاعات نیز ترکیبی از روش کتابخانه‌ای، مراجعه به اسناد و مدارک، جستجو در شبکه اینترنت، تکنیک دلفی و در مواردی نیز مراجعه به خبرگان بود. اطلاعات تطبیقی از چهار کشور مذکور جمع‌آوری شد. تمامی استادان رشته تربیت بدنی دانشگاه‌های تهران و نیز برخی استادان رشته مدیریت (به تعداد ۳۰ نفر) به‌صورت تصادفی به‌عنوان نمونه انتخاب شدند.

یافته‌های پژوهش

پس از ترسیم جداول ارزیابی عوامل خارجی^۱ (EFE)، فرصت‌ها، تهدیدها و جداول ارزیابی عوامل داخلی^۲ (IFE)، قوت‌ها و ضعف‌های مؤثر بر هر یک از مؤلفه‌های مربوط به سیستم پشتیبانی نرم (منابع انسانی، منابع مالی، جنبه‌های حقوقی و قانونی و نهادهای ورزش حرفه‌ای) و سیستم‌های پشتیبانی سخت (امکانات و زیرساخت‌های ورزشی و تجهیزات ورزشی) شناسایی، رتبه‌بندی و وزن دهی شدند و امتیازات رتبه‌بندی و وزن دهی به‌دست آمد. در نهایت، برای تلفیق اطلاعات به‌دست آمده از فرصت‌ها، تهدیدها، قوت‌ها و ضعف‌ها از ماتریس SWOT استفاده شد.

نتایج ماتریس SWOT تحقیق در خصوص سیستم‌های پشتیبانی نرم نشان داد ورزش حرفه‌ای در بخش منابع انسانی در موقعیت بحرانی قرار دارد؛ یعنی ضعف و تهدیدات فراوانی در این حوزه قرار دارد. منابع مالی ورزش حرفه‌ای محدود است؛ یعنی با وجود قوت‌های فراوان در این بخش، تهدیدات زیادی نیز وجود دارد.

در بخش حقوقی و قانونی نیز در موقعیت بحرانی قرار گرفته‌ایم و نقاط ضعف و تهدیدات فراوانی پیش روی ورزش حرفه‌ای وجود دارد. نهادهای ورزش حرفه‌ای در بین تمام بخش‌های سیستم‌های پشتیبانی نرم وضعیت بهتری داشتند و با وجود ضعف‌های فراوان، فرصت‌های زیادی نیز دارد.

وضعیت ورزش حرفه‌ای در بخش سیستم‌های پشتیبانی سخت بسیار بدتر از سیستم‌های پشتیبانی نرم بود. امکانات و زیرساخت‌های ورزشی و همچنین تجهیزات ورزشی در موقعیت بحرانی قرار گرفته‌اند و ضعف‌ها و تهدیدات فراوانی در این دو بخش وجود دارد.

در ادامه کار، با استفاده از نتایج ماتریس‌ها در عوامل سیستم‌های پشتیبانی نرم و سخت استراتژی‌های لازم برای ابعاد مختلف ورزش حرفه‌ای تدوین شد که خلاصه نتایج آن در جدول ۱ آمده است.

-
1. External factor evaluation
 2. Internal factor evaluation

جدول ۱. سیستم‌های نرم و سخت ورزش حرفه‌ای و استراتژی‌های مربوط

موضوع	توضیحات
استراتژی	<p>۱- سیستم‌های نرم:</p> <p>الف) منابع انسانی</p> <ul style="list-style-type: none"> - تربیت فراگیر منابع انسانی مورد نیاز بخش ورزش حرفه‌ای - جذب و به‌کارگیری نیروهای متخصص <p>ب) منابع مالی</p> <ul style="list-style-type: none"> - گسترش مشارکت بخش خصوصی در تأمین منابع مالی ورزش حرفه‌ای - گسترش منابع مالی ورزش حرفه‌ای کشور <p>ج) منابع حقوقی و قانونی</p> <ul style="list-style-type: none"> - روزآمدن کردن قوانین و مقررات ورزش حرفه‌ای کشور - توسعه و ترویج دانش حقوقی در بخش ورزش حرفه‌ای <p>د) نهادهای حرفه‌ای</p> <ul style="list-style-type: none"> - تشکیل نهاد متولی ورزش حرفه‌ای - کاهش نقش دولت در ورزش حرفه‌ای <p>۲- سیستم‌های سخت:</p> <p>الف) امکانات و زیرساخت‌ها</p> <ul style="list-style-type: none"> - روزآمد کردن و تأمین امکانات و زیرساخت‌های ورزشی در بخش ورزش حرفه‌ای کشور - افزایش مشارکت بخش خصوصی در توسعه امکانات و زیرساخت‌های ورزش حرفه‌ای <p>ب) تجهیزات ورزش حرفه‌ای</p> <ul style="list-style-type: none"> - توسعه صنعت تجهیزات ورزش حرفه‌ای - استاندارد سازی و ایجاد تنوع در تولید تجهیزات ورزش حرفه‌ای

در ادامه، با استفاده از نتایج ماتریس سیستم‌های پشتیبانی نرم و سخت و استراتژی‌های تدوین شده و برنامه‌های عملیاتی آن‌ها ساختار مطلوب ورزش حرفه‌ای طراحی و تدوین شد که در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. ساختار مطلوب ورزش حرفه‌ای

ساختار کلان نظام ورزش حرفه‌ای کشور در چارچوب برنامه‌های مصوب مبتنی بر سه سطح مدیریت عالی نظام، پشتیبانی‌های ستادی و فعالیت‌های اجرای ورزش حرفه‌ای به قرار زیر است:	ساختار
۱- شورای ورزش حرفه‌ای کشور (مدیریت عالی)	
۲- اتحادیه ورزش حرفه‌ای کشور، سازمان لیگ حرفه‌ای (پشتیبانی)	
۳- باشگاه‌های ورزش حرفه‌ای کشور (اجرایی)	
مدیریت کلان ورزش حرفه‌ای کشور مسئولیت توسعه ورزش حرفه‌ای را در باشگاه‌ها و نهادهای غیردولتی بر عهده دارد و عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری در ورزش حرفه‌ای کشور است.	شورای ورزش حرفه‌ای کشور
مجمع نمایندگان باشگاه‌ها به شمار می‌آید و در چارچوب سیاست‌های کلی و کلان «شورای ورزش حرفه‌ای» عمل می‌کند.	اتحادیه ورزش حرفه‌ای کشور
مسئولیت برنامه‌ریزی و اعمال پشتیبانی‌های ستادی ورزش حرفه‌ای بر عهده سازمان لیگ کشور و سازمان‌های تابع یا تحت نظارت آن است که به‌صورت خصوصی یا نهاد عمومی غیردولتی ایجاد می‌شود.	سازمان لیگ حرفه‌ای
اجرای فعالیت‌های ورزش حرفه‌ای در چارچوب برنامه‌های مصوب شورای ورزش حرفه‌ای و تحت نظارت اتحادیه ورزش حرفه‌ای بر عهده بخش خصوصی و نهادهای و باشگاه‌های حرفه‌ای غیردولتی است.	باشگاه‌های حرفه‌ای کشور

نمودار ۱. ساختار پیشنهادی ورزش حرفه‌ای کشور

نمودار ۲. ساختار کلان ورزش حرفه‌ای کشور

بحث و نتیجه‌گیری

توسعه ورزش حرفه‌ای کشور نیازمند توجه به قوت‌ها و ضعف‌های موجود و فرصت‌ها و تهدیدهای پیش روی آن است و بدین منظور شناسایی وضعیت موجود ورزش حرفه‌ای اهمیت فراوان دارد؛ از این رو، در تحقیق حاضر تلاش شد با جمع‌آوری اطلاعات در ابعاد مختلف ورزش حرفه‌ای (سیستم‌های نرم و سخت) استراتژی‌های مؤثر برای دستیابی به وضعیت مطلوب طراحی و تدوین شود.

با توجه به نتایج موجود در جدول ۱، استراتژی‌ها و ساختار ورزش حرفه‌ای کشور تعیین شده است که با توجه به نظر صاحب‌نظران ورزش حرفه‌ای (نمونه تحقیق حاضر) اتخاذ این استراتژی‌ها و استقرار ساختار پیشنهادی برای ورزش حرفه‌ای توسعه همه‌جانبه این بخش از ورزش را به دنبال خواهد داشت.

نتایج تحقیق نشان داد بیشتر مؤلفه‌های ورزش حرفه‌ای در وضعیت بحرانی و برخی دیگر در وضعیت آسیب‌پذیری و محدودیت قرار دارند.

در مورد وضعیت منابع انسانی در کشور با وجود آنکه همه اذعان دارند که منابع انسانی مهم‌ترین و استراتژیک‌ترین عامل در توسعه به شمار می‌آید، نتایج این تحقیق نشان می‌دهد اگر وضعیت منابع انسانی را با توجه به دسترسی به این منابع و کمیت و کیفیت آن‌ها در سازمان‌های ورزش حرفه‌ای بررسی کنیم، تعداد آن‌ها محدود و تنها در فوتبال قابل توجه است و در والیبال و کشتی نیز با ورزشکاران نیمه‌حرفه‌ای مواجه‌ایم. مربیان حرفه‌ای نیز محدود به همان باشگاه‌های حرفه‌ای و به تعداد آن‌هاست. تعداد بازیکنان ایرانی خارج از کشور یا ورزشکاران خارجی حرفه‌ای که در کشور هستند نیز اندک است.

در خصوص منابع مالی در ورزش حرفه‌ای نیز تا کنون نگاه به ورزش بیشتر هزینه‌ای بوده تا سرمایه‌ای. همچنین در عرصه ورزش حرفه‌ای نیز با وجود ظرفیت‌های بسیار، سرمایه‌گذاری قابل توجهی صورت نگرفته است.

بیشترین بخش منابع مالی ورزش حرفه‌ای از بودجه عمومی دولت تأمین می‌شود و اگرچه این بودجه در طول سال‌ها سیر صعودی داشته است، هیچ‌گاه نتوانسته و نمی‌تواند ورزش را از وابستگی به استقلال برساند و مبنای سرمایه‌گذاری‌هایی با هدف ایجاد ارزش افزوده در ورزش به‌طور بهینه شود. اصولاً هیچ‌الگوی مشخصی برای بازگشت سرمایه در ورزش، به‌ویژه ورزش حرفه‌ای وجود ندارد و نگاه حرفه‌ای به ورزش با هدف درآمدزایی چندان رواج نیافته است.

مطالعات مربوط به نهادهای ورزشی نیز در کشورهای مورد مطالعه نشان می‌دهد مهم‌ترین نهاد ورزش حرفه‌ای در این کشورها سازمان لیگ حرفه‌ای است که به صورت مؤسسه‌ای تجاری به

ثبت رسیده و توسط هیأت مدیره اداره می‌شود. مالکیت این سازمان بیشتر از آن حامیان مالی و باشگاه‌های سهام‌دار یا عضو آن است که زیر نظر فدراسیون‌های مربوط در کشور فعالیت می‌کنند. در ذیل فدراسیون و سازمان لیگ، باشگاه‌ها قرار دارند که از دو جنبه رقابتی به ورزش حرفه‌ای می‌نگرند: یکی صرفاً ورزش البته به صورت حرفه‌ای برای کسب درآمد و دیگری تجارت و فعالیت‌های اقتصادی.

سازمان لیگ، فدراسیون‌ها و باشگاه‌ها مهم‌ترین نهادهای ورزش حرفه‌ای در ایران به شمار می‌آیند، ولی با وجود آنکه در این عرصه مانند سازمان لیگ و فدراسیون‌ها - که نهاد عمومی غیردولتی به شمار می‌آیند - باشگاه‌ها نیز باید به صورت غیردولتی و حتی فراتر از نهاد عمومی غیردولتی به صورت بخش خصوصی اداره شده و فعالیت کنند، کمتر باشگاهی غیر دولتی می‌توان یافت که نشان می‌دهد اصولاً کیفیت باشگاه و باشگاه‌داری نیازمند بازنگری جدی است و شکل‌گیری اتحادیه مدیران باشگاه‌ها به تنهایی نمی‌تواند مشکل باشگاه‌ها و نحوه اداره آن‌ها را حل کند و گره از کار فرو بسته آن‌ها بگشاید.

بررسی وضعیت حقوقی ورزش حرفه‌ای در کشور نشان می‌دهد که با وجود تأکید قانون اساسی و ملزم کردن دستگاه‌های اجرایی به توسعه تربیت بدنی، به‌ویژه در آموزش و پرورش و آموزش عالی به دلیل نپا بودن ورزش حرفه‌ای در این زمینه قوانین و مقررات آشکاردی وجود ندارد و تکیه بر قوانین نیز همواره با تعبیر و تفسیر همراه است؛ برای مثال اصل ۴۶ قانون اساسی مبنی بر اینکه «هر کس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است» زمینه‌ساز مبنای نظری و مشروعیت ورزش حرفه‌ای شده است یا در مورد شرط‌بندی از نظر اسلام و حد و حدود آن در رشته‌های مختلف استفاده شده است، ولی وقتی به تفصیل در این عرصه وارد می‌شویم خلأهای بسیار ضرورت تدوین قوانین و مقررات دقیق‌تر را آشکار می‌کند که شامل شخصیت حقوقی یا حقیقی نیز می‌شود.

سیستم‌های پشتیبانی سخت ورزش حرفه‌ای یا امکانات و زیرساخت‌ها در دو بخش عمومی شامل تأسیسات، امکانات بهداشتی و امکانات رفاهی و خدماتی که جنبه عمومی دارند و بخش اختصاصی شامل فضاهای ورزشی روباز و سرپوشیده بررسی شدند. مطالعات نشان می‌دهد اماکن و فضاهای موجود، مناسب و پاسخگوی نیازهای ورزش حرفه‌ای و برگزاری مسابقات لیگ کشور نیست و باید فضاهای ورزشی مناسب در راستای چشم‌انداز عرصه ورزش، به‌ویژه ورزش حرفه‌ای ساماندهی شده و فراهم آید. تجهیزات ورزشی تولید داخل در بخش ورزش حرفه‌ای به برخی وسایل مورد نیاز چند رشته ورزشی محدود است که کیفیت مطلوبی نیز ندارند. خوشبختانه از آنجا که بخش ورزش در برنامه چهارم توسعه پس از تدوین نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور و مبتنی بر آن نوشته و مصوب شده است ظرفیت‌های قانونی لازم در این خصوص وجود دارد.

منابع :

۱. خسروی زاده اسفندیار (۱۳۸۷)، مطالعه و طراحی برنامه استراتژیک کمیته ملی المپیک، رساله دکتری، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران.
2. Larsen Knud, (2002) , Effects of professionalisation and commercialization of elite sport on sport for all and sport consumption in Denmark ° Paper Presented in at 9th World Sport For All Congress. The Netherlands
۳. سند تفضیلی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور (۱۳۸۳) . بخش ورزش حرفه‌ای. سازمان تربیت بدنی تهران. انتشارات سیب سبز.
4. Alberta's Sport Plan Task Force (2002) A sport plan for Alberta; A new century for amateur sport: From participation to excellence. Canada
5. Parks Janet B. Beverly R. K. Zanger, Jerome Quarterman , Editors (2006) Contemporary sport Management, Human Kinetic
۶. احسانی محمد و همکاران (۱۳۸۷) طراحی و تدوین نظام جامع ورزش حرفه‌ای کشور. طرح پژوهشی. پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی وزارت علوم و تحقیقات و فناوری.
7. Tan, Tien-Chin (2009) ; Sport policy in Taiwan (1949-2008) : a brief history of government involvement in sport International Journal of Sport Policy ;Vol 1; No 1; pp 99° 111.
8. Chelladurai Packianathan.(2006).human resource Management in Sport and Recreation .second Edition. human Kinetics
9. G pitts. Brenda. K Stotlar. David . (2006).Fundamentals of Sport Marketing .Second Edition .Fitness Information Technology, Inc

ارجاع مقاله به روش APA

احسانی، محمد، امیری، مجتبی، قره خانی، حسن، (۱۳۹۲)، طراحی و تدوین نظام جامع ورزش حرفه‌ای کشور، مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۷، ۱۳۴-۱۲۳

ارجاع مقاله به روش ونکور

احسانی، محمد، امیری، مجتبی، قره خانی، حسن، طراحی و تدوین نظام جامع ورزش حرفه‌ای کشور، مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۳۹۲؛ ۵ (۱۷): ۱۳۴-۱۲۳

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی